

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 5 augustus 1996 Nummer 3

PUBLICATIES VAN ONZE LEDEN

"Het Hardeman boek" - Genealogie van vier families Hardeman-. Een van de zes auteurs is D.A.M.J.(Martin) Malestein. Het omvat 166 pagina's met foto's en index. Oplage 100 exemplaren, uitgavejaar 1991. Gebruik werd gemaakt van het genealogieprogramma GensData/D90 versie 1.41 en WP 6.0. De vroegste voorvader is Aert Hardeman uit Veenendaal, geboren rond 1550, van beroep voerman. Een exemplaar ligt in de bibliotheek.

"Speurend naar Sparnaaij" -genealogie van het Goudse geslacht Sparnaaij van de 16 t/m de 20e eeuw.- Auteur Mevr. J.M.C. (Mieke) Sparnaaij. Het omvat 373 pagina's, formaat 17x25 cm., met foto's en 3 naamregisters (op voornaam, achternaam en atroniem). Oplage 200 exemplaren, uitgavejaar 1996. Er werd geen gebruik gemaakt van een speciaal genealogie-programma. Wel werd gebruik gemaakt van WP 5.1. De oudste voorvader was Pieter Pieterszoon Sparnaaij, afkomstig uit Brussel, die in 1566 een huis kocht in Gouda.

"Westerhout" - 450 jaar het geslacht Westerhout uit het Graafschap Culemborg-. Auteur A. (Niek) Groen. Het omvat 240 pagina's, A4 formaat, met foto's, acten en index. Oplage 100 exemplaren. Uitgavejaar 1996. Er werd gebruik gemaakt van GensData/D90, versie 1.41. De oudste voorvader is Jan Goyertss uit het Lage Veld in het Graafschap Culemborg, beroep waarschijnlijk watermolenaar, geboren rond 1525.

"Stuit" A Family History.- Letters and stones of the descendants of Albert Stuit and Tietje Berrelkamp.- Auteur Henk Bousema. Het omvat 324 pagina's, A4 formaat, oplage 90 exemplaren, met foto's, kaarten en index. Uitgavejaar 1996. Er werd gebruik gemaakt van Haza-Data versie 7.1 en WP 6.0a. De oudste voorvader is Beerent Metting, geboren rond 1679 in Recke, Graafschap Lingen. Duitsland. Het boek is in het engels geschreven voor de naar Noord-Amerika geëmigreerde tak.

GILDENARCHIEVEN ALS BRON VOOR GENEALOGISCH ONDERZOEK

Samenvatting van de voordracht van 24 april 1996 door de heer M.J.H. van Dooremolen

Spreker begon zijn lezing met het uit de weg ruimen van een mogelijk misverstand. Hij zou het niet gaan hebben over ambachtsgilden maar over schutsgilden.

Schutsgilden komen vooral voor ten zuiden van de grote rivieren en wel met name in Noord-Brabant. In Limburg kent men de Schuttersgilden die overigens niet veel van de Schutsgilden verschillen. De verenigingen zijn van oorsprong zeer oud; men kwam ze reeds tegen in de 14e eeuw. Helaas zijn de gildenarchieven niet zo goed bewaard als de archieven van kerk en overheid. Veel gildenarchieven zijn verbrand of weggegooid. Jolles heeft in enkele publicaties een inventarisatie opgenomen van hetgeen eraan gildenarchieven bewaard gebleven is. Zijn boeken zullen in enkele Gemeente- of Rijksarchieven wel aanwezig zijn.

Veel gildenbroeders zijn familie van elkaar hetgeen archiefstukken extra interessant kan maken omdat er vaak een hele familie in wordt genoemd, dikwijls met gegevens over leeftijd, huwelijk en overlijden. Soms treft men een afbeelding en een familiewapen van een gildenbroeder aan. Als archiefstukken treft men ledenlijsten, kasboeken en gegevens over de bezittingen van het gilde aan. Deze bezittingen bestonden voornamelijk uit grond en men vindt dan ook testamenten, kadastragegevens, transportakten en cijnsregisters.

Een belangrijke bron van informatie, die misschien minder voor de hand ligt, is het gildenzilver. Vroeger was het de gewoonte dat de koningsschutter aan het gilde een zilveren schild cadeau deed. Gezien de hoge kosten hieraan verbonden (ca 1000 gulden) is men hier van afgestapt en wordt het schild door het gilde betaald.

Veel oude schilden zijn nog bewaard gebleven. Zij worden dan bijvoorbeeld bij belangrijke gildenfeesten tentoongesteld. Ook bestaan er veel foto's van de schilden. Ze zijn daarom interessant omdat er heel vaak het beroep van de "koning" op wordt genoemd of afgebeeld. Andere bronnen zijn natuurlijk de gildenarchieven, soms in een gedeponeerde archief, soms in het bezit van de vereniging en daardoor iets minder gemakkelijk toegankelijk, hoewel meestal wel medewerking wordt verleend aan inzage.

In veel tijdschriften worden artikelen over gilden opgenomen, zoals in Taxandria, Campinia, Gildetrom, Brabantse Leeuw. En dan bestaat er natuurlijk veel literatuur over dit onderwerp. Onze DIP beschikt over

een literatuurlijst, die op de verenigingsavonden kan worden ingezien. Het was al met al weer een interessante avond. De heer Van Dooremolen bleek een boeiend spreker te zijn. Maar het was vooral zo'n prachtig voorbeeld van het feit hoe twee ogenschijnlijk zo verschillende hobby's, hier het gildenwezen en de genealogie, zo goed gecombineerd kunnen worden.

MIGRATIE UIT ZUID-LIMBURG

resumé van de voordracht op 18 mei 1996 door de heer N.A. Hamers uit Malden

Het migreren moet je ondergaan en onderzoeken, vindt de heer Hamers. Hij heeft zijn onderzoek naar migratie onderverdeeld in vier perioden: 1550 - 1650, 1650 - 1750, 1750 - 1850 en 1850 - heden. Van 1780 tot 1820 trokken veel Limburgse kooplieden naar het noorden, bijvoorbeeld de familie Triebels van Nieuwenhagen naar Amsterdam. De heer Hamers gaf ook voorbeelden van slotenmakers en schoenmakers vanuit Brunssum. De slechte economische omstandigheden in Zuid-Limburg gaven aanleiding tot deze verhuizing. Hoe men van Zuid-Limburg naar het noorden trok heeft dhr. Hamers niet kunnen achterhalen, maar hij vermoedt al lopende met een mars (= rugzak) op de rug, waarbij men enkele dagen onderweg was. Spreker constateerde regelmatig verschillen tussen diverse geraadpleegde bronnen, tussen burgerlijke stand en kerkelijke bronnen bijvoorbeeld. Hij wees, als aanvullende bron, op de visitatierapporten in de bisschoppelijke archieven, en op zogenaamde patentregisters. Bij het dieper graven heeft hij interessante gegevens ontdekt.

De heer Hamers heeft een boek geschreven over zijn onderzoek dat op 7 en 14 september a.s. gepresenteerd zal worden, in respectievelijk Schinveld en Bussum. Het onderzoek boeit als je meer achtergronden kunt vinden, is zijn eigen ervaring.

De heer Hamers, docent, historicus en genealoog, heeft een boeiende lezing gehouden.

WAT MOESTEN ONZE VOORoudERS BETALEN AAN BELASTINGEN EN IN WELKE KOHIEREN VINDEN WE HUN NAMEN?

Samenvatting van de voordracht van 17 juni 1996 in de Schakel te Nijkerk door mevrouw H.M. Aben-Nederpeld uit Nijmegen

Wanneer men een kwartierstaat maakt van zijn voorouders, wil men deze graag aankleden met wat meer gegevens, waardoor deze voorouders meer tot ons gaan spreken. De publicatie krijgt daardoor meer kleur en een grote toegevoegde waarde. Een journalist uit Arnhem heeft het eens zo verwoord: "Mevrouw Aben kleepte haar voorouders aan en de belasting kleepte ze uit."

Mevrouw H.M. Aben-Nederpeld heeft ons deze avond de nodige bouwstenen aangereikt. Zij geeft veel cursussen genealogie en een van de lessen uit die cursus heeft ze verder uitgewerkt tot een voordracht. Als voorbeelden waren in de zaal aan de wanden vele stukken opgehangen en op een tafel was een keur van bijbehorende lectuur over dit onderwerp uitgesteld. Met tal van voorbeelden wist mevrouw Aben het complexe onderwerp voor ons duidelijk te maken. Eerst werd door haar een aantal belastingvormen uitgelegd, waarbij het haar vooral ging om ons duidelijk te maken waar de bronnen te vinden zijn. Zij behandelde achtereenvolgens:

- de vindplaats van de kohieren en schattingsregisters;
- begripsomschrijving belastingrecht (vroeger ook wel bede geheten);
- de geschiedenis van het tinsrecht op de Veluwe;
- de belastingverdeling in weeldebelasting, verponding, quotisatie, schoorsteengeld, ramengeld;
- het verhaal over de tienden van Millingen (de grove tiend en de kleine tiend). Deze zijn pas in 1907 afgeschaft.;
- de secundaire bronnen (bv. van historische kringen);
- de archivalia in de vier categorieën: rekeningen, kohieren van aangifte, kohieren van aanslag en de requesten om belastingverlichting.

De administratie staat in de kohieren, maar per provincie zijn er verschillen. Dankbaar heeft zij ook gebruik gemaakt van publicaties van diverse historische kringen. Het Centraal Bureau voor Genealogie heeft veel stukken over belastingen. Maar er is ook veel te vinden in de Rijks- en Gemeente-archieven. Zij raadde ons aan om bij het archief direct te vragen naar de inventaris op de inventaris. Wanneer deze vraag enige hilariteit oproept is het voldoende om te zeggen dat U op zoek bent naar de inventaris van belastingen. Ook

veel Universiteitsbibliotheken en Openbare bibliotheken bevatten belastingkohieren (een kohier is een lijst waarop de belastingplichtigen en hun aanslagen werden geregistreerd). Vooral de bezwaarschriften tegen de belastingheffing zijn boeiend om te lezen.

Voor ons had mevrouw Aben per provincie uitgezocht welke stukken kunnen worden geraadpleegd, omdat de bronnen en de belastingsoorten per provincie verschillende benamingen hebben. Aangezien onder de 23 toehoorders in elke provincie wel iemand onderzoek deed werden we allen op onze wenken bediend. Zo noemde zij voor Friesland de floreengelden, de vijf speciën, te weten hoofdgeld, schoorsteengeld, hoorngeld, paardengeld en bezaai, uit 1750 en later. (Bezaai is het op het veld staande gewas.)

Voor Holland, Utrecht en Noord-Brabant zijn van belang de gaarderregisters uit de periode 1696-1806. Hierin staan veel gegevens over trouwen en begraven. De patentregisters zijn te vinden in de Gemeentearchieven. Hierin is veel informatie te vinden over beroepen en vooral ook waar een bepaald persoon vandaan is gekomen.

Interessante lectuur vinden we in de registers van gekwalficeerden van 1806-1811. Deze werden gemaakt ten behoeve van de inning van het successierecht. Te vinden in Rijks- en/of Gemeentearchieven.

De memories van Successie van 1818-1900 zijn akten naar aanleiding van de aangiften voor de belasting van erfgenamen. Na 1900 zijn deze nog niet openbaar, maar wel aanwezig bij de Arrondissementsrechtbanken.

De hoofdelijke omslag van 1851-1922 is een klassenindeling naar welstand. Vooral de bezwaarschriften zijn interessant. Die zijn te vinden in de notulen van de gemeenteraadsvergaderingen.

In het verenigingscentrum van de N.G.V. kan men de registers van het Censuskiesrecht 1887 vinden. Dat zijn kiezerslijsten van de steden Utrecht, Den Haag en Amsterdam.

Speciaal voor de aanwezige voorzitter van de stichting Oud Nijkerk noemde spreekster enkele belangrijke bronnen en ook wij als afdeling Amersfoort en Omstreken kregen van haar een aanwijzing dat in de Uitgave "Gelderse plakatenlijst", die in het R.A. Gelderland voor f 10,- te koop is, nuttige informatie te vinden is).

Blij verrast was de spreekster met twee publicaties uit 1914 met daarin de namen van alle aangeslagenen uit de plaatsen Ezinge en Zuidhorn van dat jaar. Deze werden haar spontaan aangeboden door een toehoorder, die de boekjes in de nalatenschap van zijn moeder had aangetroffen.

Over het begrip "pro deo" dacht men eerst dat het betekende dat men onvermogend was, maar mevrouw Sickmann reageerde hierop door op te merken dat het ook kon betekenen dat men geen grondbezitter was. Onnodig te zeggen dat het een zeer geanimeerde en interessante avond is geworden. Wij hebben er van geleerd dat er nog vele bronnen zijn die door ons kunnen worden aangeboord om meer van het leven van onze voorouders te weten te komen. Hartelijk dankt dan ook de voorzitter mevrouw Aben voor haar boeiende voordracht.

*) Gelderse Plakatenlijst 1740-1815, onder begeleiding van G.J. Mentink, O. Moorman van Kappen, C.O.A. Schimmelpennick van der Oye; samengesteld door J. Drost. - Zutphen: De Walburg Pers (ISBN 90-6011-108-7). Dit boekwerk geeft in de vorm van regesten de inhoud van wetgevende stukken uit de genoemde periode weer. Bij elk regest wordt uiteraard de vindplaats van de originele stukken genoemd.

Op pagina 160 onder nr. 651 vinden wij:

1799 oktober 19 - Besluit van het Departementaal Bestuur van de Rijn houdende verlening van toestemming aan het gemeentebestuur van Amersfoort tot afgifte van paspoorten aan schepen, "van die stad varende", tot de vaart op de Zuiderzee.

En op pagina 64 onder nr. 99:

1752 oktober 16 - Gereformeerde Dijkrechten van d'Arkemeen in het Ambt van Putten en Nijkerk, in hoofdlijnen gebaseerd op het eerdere van 18 juni 1611 (GPB II 126-131). Betreft o.m. de wijze van onderhoud en de kring van onderhoudsplichtigen van de Arkemeense dijk, het stemrecht en de bijwoning van vergaderingen, verkiezing, samenstelling en taak van het dijkbestuur, de omslag van de kosten van het dijksonderhoud, eedformulieren voor diverse functionarissen, zoals dijkgraaf heemraden, dijkschrijver, leden van de raad van zestien, ontvanger, dijkbode en opzichter.

STAMREEKS ZANDVLIET

- I Claes Willemsz. van Santvliet, geb. "aen de Beeck" circa 1500, bouwman, overl. circa 1584
- II Pieter Claes Willemsz. van Santvliet, geb. Lisse circa 1540, landbouwer, overl. 1605, tr. Maritgen Cornelisdr. Keijser, overl. Lisse vóór 1605
- III Cornelis Pietersz. Keijser van Santvliet, geb. Lisse circa 1570, tr. Aechte Adriaens. de Ruijch, geb. Lisse
- IV Arij Cornelisz. Keijser van Santvliet, geb. Wassenaar, landbouwer, begr. Wassenaar 1644, tr. Trijntge Dirks de Roo, overl. Wassenaar 1638

- V Cornelis Ariens van Santvliet, geb. Wassenaar circa 1625, landbouwer, overl. Wassenaar na 1684, tr. Maertie Pieters van Hoochduijnen, overl. Wassenaar 1684
- VI Dirk Cornelisz van Santvliet, geb Wassenaar 1665, bouwman, overl. Wassenaar na 1725, tr. Marijtje Corndr. van der Bol, overl. Wassenaar na 1725
- VII Nanning Santvliet, geb. Wassenaar 1704, bouwman, overl. Leiden 1784, tr. Grietje van der Vijver, geb. Rijnsburg 1706, overl. ald. vóór 1763
- VIII Willem Santvliet, geb. Oegstgeest 1729, tuinman, tr. Maria van Ankeren, geb. Leiden 1730, overl. ald. vóór 1760
- IX Abraham Zandvliet, geb. Leiden 1754, timmerman, overl. ald. 1832, tr. Josina Kloosterhuizen, geb. Leiden 1751, overl. ald. 1795
- X Abraham Zandvliet, geb. Leiden 1779, overl. ald. 1849, tr. Maria Schippers, geb. Leiden 1781, overl. ald 1849
- XI Johannes Zandvliet, geb. Leiden 1820, schoenmaker, overl. 's-Gravenhage 1873, tr. Catharina Elisabeth Ladan, geb. Leiden 1822, overl. 's-Gravenhage 1916
- XII Johannes Abraham Zandvliet, geb. 's-Gravenhage 1850, militair en schoenmaker, overl. ald. 1932, tr. Geertruida Jacobi, geb. Zeist 1856, overl. 's-Gravenhage 1934
- XIII Pieter Zandvliet, geb. 's-Gravenhage 1890, bloemist, huisknecht, kelner, overl. Blaricum 1970, tr. Geertje Zuidervliet, geb. Hoorn 1899, overl. 's-Gravenhage 1963
- XIV Johannes Abraham Zandvliet, geb. 's-Gravenhage 1924, bouwkundige, tr. Johanna Wijers, geb. Steenderen (Gld) 1928
- XV Walter Zandvliet, geb. Amersfoort 1952, after~sales-manager, tr. Linda Annink, geb. Amersfoort 1959
- XVI Leon Yves Zandvliet, geb. Hoeveaken 1996

J.A. Zandvliet

HERALDIEK IN EEN SPECIFIEKE TOEPASSING

Overheidswapens en familiewapens, de grootste groepen in de diverse soorten wapens, trekken de belangstelling van velen.

Een bijzondere toepassing van heraldiek, waarschijnlijk wat minder bekend, is die in de wereld van affiches en posters. De boodschap die de affiches overbrengen kan nogal uiteenlopend zijn. Ik heb er gezien die het zoveel honderdjarig bestaan van een stad met bijbehorende festiviteiten aankondigden. Een oproep om het leefmilieu in de stad in stand te houden werd eens als karikatuur door het stadswapen ondersteund. Ook in de aankondiging van carnavalsfeesten komt nu en dan een wapen voor, evenals in die van tentoonstellingen. De posters, die mij bekend zijn, geven een regionaal overzicht van vroegere gebeurtenissen, opgefleurd door gemeentewapens, of zonder meer een overzicht van wapens. Daarbij komt de laatste soort posters qua opzet dicht bij de vanouds bekende wapenkaarten als gravure. Het aardige is, dat op de meest uiteenlopende plaatsen affiches kunnen verschijnen. Daar kunnen met wapens uitgevoerde affiches tussen zitten. U kunt er plezier aan beleven door te bezien hoe de ontwerper het wapen of de wapens in het geheel heeft verwerkt.

Mocht u de moeite willen nemen zo'n affiche of poster te verwerven, dan zou ik die graag tegen kostprijs willen overnemen.

Zou u ergens op zolder nog een verdwaald exemplaar hebben, ook daarvoor kunt u op mijn belangstelling rekenen.

J.P.C. Hoogendijk Acacialaan 9 Leusden
Tel. 033-4941592